

7 dager som deler verden¹

En teologisk innvending: 'død før Adams synd'?

Forestillingen om at jorda kan ha eksistert lenge før skapelse av mennesker, utgjør et teologisk problem: eksistensen av død (i dyre -og plante-verdenen) før menneskets syndefall. Dette blir en sak ut fra Paulus sitt utsagn i Rom 5v12: Synden kom inn i verden på grunn av ett menneske, og med synden kom døden. Og slik rammet døden alle mennesker fordi alle syndet. Argumentet, gjerne fra de som holder på en ung jord, er at siden døden er en konsekvens av menneskelig synd, så kunne ingen død ha inntruffet før mennesket falt i synd. Dette er et viktig emne, med dyptrekkende implikasjoner når det gjelder frelsen. Hvis Paulus tar feil her i sin diagnose av opprinnelsen til synd og død, hvordan kan vi vente at han kan ha rett angående løsningen av problemet?

I en setting som denne, må vi være relativt kortfattet angående hvordan synd kom inn i verden, selv om det er en fascinerende del av Bibelen. Handlingen finner sted i Edens hage, og har å gjøre med planter, dyr og mennesker. Mer spesifikt med ett spesielt tre, treet til kunnskap om godt og ondt, en spesiell skapning -slangen, og selvsagt Adam og Eva. De første menneskene var plassert i hagen, og blitt fortalt at de fritt kunne spise av alle trær,-inkl. (ved inkludering) 'livets tre', unntatt 'treet til kunnskap om godt og ondt'. De blir advart at om de spiser av dette treet, vil de dø. Her har vi hovedingrediensene i hva som kvalifiserer mennesket som et moralsk vesen.. Gud har gitt dem evne til å si 'ja' til ham, ved ikke å ete av det forbudte treet, og muligheten til å si 'nei', ved å gjøre det.

Bilde 1Aktørene i syndefallsdramaet

Så blir vi introdusert til en av hovedaktørene i dramaet, slangen. Vi får høre at: " Slangen var listigere enn alle ville dyr som Herren Gud hadde laget." (1 Mos 3v1) Den viser seg å være smart og kan snakke. Den engasjerer Eva (som ikke vet at 'ingen dyr snakker') i samtale om å ete av det forbudte treet; nettopp den ene tingen de var 'forhindret fra'. Den sa til kvinnen: "Har Gud virkelig sagt at dere ikke skal spise av noe tre i hagen?" Eva svarer temmelig unøyaktig om frukten på 'treet til kunnskap om godt og ondt' hadde Gud sagt: "Dere må ikke spise av den og ikke røre ved den; for da skal dere dø." Slangen svarer med fullstendig fornektelse: "Dere skal slett ikke dø!" (1 Mos 3,4a). Dessuten legger den til: ".. Gud vet at den dagen dere spiser av den, vil øynene deres bli åpnet, og dere vil bli som Gud og kjenne godt og ondt." (1 Mos 3v5)

¹ fra "7 Days that Divide the world av John C. Lennox

Slangen tenker ut, ved slingret manipulasjon av halv-sannhet og en underforstått appell til hennes (Gud-gitte) interesse i mat, estetiske sans og hennes ønske om innsikt og det å oppnå noe, å drive en kile mellom henne og hennes Skaper. Slangens overtalende kraft virker slik at Eva tar av det hun er forbudt, og tilbyr det til Adam, og de eter begge av den. I det intense øyeblikket oppdager de at den mottatte opplysningen langt fra er hva de tenkte seg og ønsket. I stedet for å finne livet, begynte de å erfare døden, som Gud hadde sagt de skulle. De dør ikke med en gang. Den konsekvens av handlingen deres, vil uvegerlig følge i til slutt. Vi lærer fra 1.Mos.2 at menneskelivet har mange aspekter, hvorav det laveste er fysisk liv. Til dette må vi legge de andre forhold som utgjør livet: estetiske omgivelser, arbeid, menneskelige relasjoner, og et forhold til Gud - skaperen. Døden innebærer et opphør av alle disse. Det første som avgikk ved døden var forholdet til Gud. Og første menneskelige reaksjon var et patetisk forsøk på å skjule seg for Gud der i haven. Slutten på Guds-forholdet vil etter hvert lede til slutten på alle andre nivåer for liv, estetiske verdier, menneskelige relasjoner, osv. inntil vi når det laveste nivå av død, som gjør at våre kroppar vender tilbake til 'støv-partikler'.

Bilde 2 Adam 'skjuler seg'

Etter denne korte skissen av situasjonen, vender vi oss igjen til Paulus og ser hva han sier og hva han ikke sier om den. Han sier at døden rammet alle mennesker fordi alle syndet (Rom5v12), som et resultat av Adams synd. Han sa ikke at døden rammet alle levende vesener. Det Skriften sier er at menneskelig død er et resultat av synd. Mennesker er dødelige vesener, og menneskelig død er den ultimate lønn for moralsk overtredelse. Vi tenker ikke på planter og dyr i moralske kategorier. Vi beskylder ikke løven for å drepe, når den dreper f.eks. en antilope. Paulus sin bevisste og forsiktige påstand, synes å la spørsmålet om død hos andre vesener enn hos mennesket stå åpent.

Planter skulle i følge Gud være [dietten](#) i 1.Mos, kan vi lese før syndefallet . Av det kan vi bl.a. slutte at planters død ikke kan ha vært konsekvens av menneskets første synd. Store sjødyr som bardehvaler, som ikke har tenner, siler maten gjennom en slags frynsete børste (barder) som henger ned i munnen . Her er det bare vann som slipper gjennom. Krill, plankton og småfisk blir sittende fast og blir spist. Samme slags kost i form av dyr, har mange av landdyra. Hadde de noen alternativ matkilde før Adam syndet? Det er ikke noe i det Paulus skriver som tyder på det.

Synet om at dyre-død ikke eksisterte før menneskets syndefall, gjør eksistensen av rovdyr problematisk. Hakkespetten har en enormt kraftig nakkemusculatur, som gjør den i stand til å hakke ut insekter. Noen slanger skiller ut gift, og noen fisker kan gi byttedyr støt. Mange dyr og insekter har kamuflasje-farger, for å verne dem mot rovdyr. Det finnes insekter som synes å se giftige ut for fugler, selv om de ikke

er det etc. Kom disse spesielle effektene til eksistens fordi mennesket syndet? Om de gjorde det, ville ikke det gjøre menneskets syndefall til en trigger for en skapelsesprosess, som Bibelen ikke sier noe om? Eller forutså Gud denne endringen og bygde mekanismene inn i skapningen på forhånd, og så noe for å sette dem i virksomhet?

Det kan tyde på at en kan trenge anvende Occham's barberblad (razor) på dette punktet, for å begrense multiplikasjon av unødige hypoteser. Det vil si om teologiske problemer oppstår ved å gå utover det Paulus faktisk skriver. Nå vil en snart komme til spørsmålet om hva Paulus mener når han senere skriver i Rom 8v20: "Det skapte

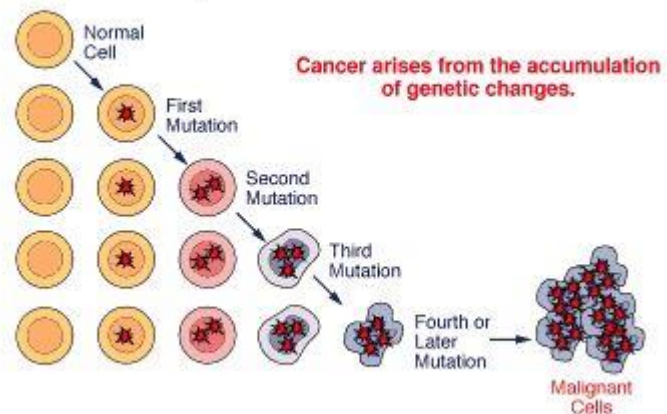
ble underlagt forgjengeligheten, ikke frivillig, men fordi han ville det slik." Noen vil si det må bety at all død er resultat av menneskelig synd. Igjen er det et poeng å se eksakt hva Paulus skriver. Han skriver om forfall og oppløsning. Om vi tar et eks. fra plantelivet, så kan blomster få sykdom. Men enten blomster er syke eller ikke, så dør de tidlig om sommeren. Bare løker eller frø er igjen, som gror igjen neste år. Er livets syklus det samme som sykdom? Nei, det har en god side, som del av opprinnelig skapelse. På samme vis kan laks bli syk. Men det er ikke det samme som at den dør etter å ha gytt. Disse fenomen er del av livets syklus. Er de en god ting, eller er de resultat av synd? Det er tenkbart at forgjengelighet, sykdom og menneskelig død kan være en konsekvens av synd, men at plante og dyre-død er del av livets opprinnelige livssyklus. Det virker fornuftig å argumentere at [Rom 8v20-21](#) med hensikt er skrevet for å omtale: oppløsning og forgjengelighet, atskilt fra døden.

Omstendighetene der menneskelig død oppsto, sier også noe om bakgrunnen. Vi fortelles at det var et Livets tre i hagen, som det var [fri adgang til](#). En konsekvens av Adams synd var at tilgang til treet [ble nektet](#). Dette kan innebære, slik mange tror, at Adam aldri hadde spist av det. En konsekvens av at de ble utvist fra hagen, var at de ikke lenger hadde tilgang til dette treet midt i hagen.

Dette fører til spørsmålet: Hadde menneskelige vesener iboende evig liv ved skapelsen, som ble fjernet da de syndet. Eller er det slik at den eneste med iboende evig liv, er [Gud](#)? Var det kanskje slik at Adam ikke hadde iboende udødelighet, men fra begynnelsen var avhengig av en ekstern kilde, Livets tre, for å leve evig?

Relevansen av dette overfor spørsmålet om ikke-menneskelig død, er dette: 'hva var status til andre levende vesener, f.eks. dyr og fugler m.h.t. dette? Hadde de iboende

Understanding the Molecular Basis of Cancer

Bilde 3 Eks. på forgjengelighet-sykdom

udødelighet eller ikke? Om de hadde det opprinnelig, som er overraskende dersom mennesker ikke hadde det, hva gjorde evt. Gud for å fjerne denne? I det hele er det flere forhold omkring hagen, som syntes ganske spesielle. Det fantes jo en verden utenom denne også, hvor det var både planter og dyr. Innen hagen var det en ganske spesiell flora, i form av livets tre og treet til kunnskap om godt og ondt. Var kanskje ikke bare floraen, men også faunaen utenfor hagen annerledes enn den i hagen? Om det kan vi bare spekulere.

Bilde 4 Livets tre i Paradis

Hvordan det enn har seg med dette, om f.eks. dyrelivet utenfor var ganske annerledes, så synes det som Skriften lar muligheten stå åpen for at dyr kunne dø, før det menneskelige syndefall gjorde at menneskelig død ble innført. Det vi har sagt så langt innebærer ikke at alle spørsmål omkring dette er løst. Minst to forhold dukker opp. Det første er 'hvor kommer all lidelse i dyreverdenen fra'? Om rovdyrjakt er en del av naturens syklus, hvordan kan det være en god ting? Vi blir stadig minnet om grusomme scener, der byttedyr lider. Var det f.eks. en forskjell på dyrs oppførsel utenfor hagen i forhold til innenfor? Hva var i så fall årsaken til dette?

Det fører oss til det andre forholdet, rollen til slangen i syndefallsberetningen. Hva slags vesen var denne slangen, hvis insinuasjoner trigget en slik seismisk katastrofe, som verden siden ikke har kommet seg fra? Den dukker uanmeldt opp, bare beskrevet som et av dyrene Gud hadde gjort. Men det forteller oss noe, samtidig som det reiser mange spørsmål. For det første er slangen en skapning, så Gud er i siste omgang ansvarlig for dens eksistens. Likevel er den i klar opposisjon mot Gud. Bibelen sier at ved skapelsen av mennesket, var det allerede en fremmed tilstedeværelse på jorda. Denne skapningen hadde tilsynelatende mulighet til ikke å adlyde Gud. Den hadde gjort det, og oppmuntret nå menneskene til å følge etter.

Mange mennesker vil avfeie dette som primitiv mytologi, slik det gjerne skjer i norsk teologi-studium. Her vil vi ikke gjøre det. Faktisk finner forfatteren (John C. Lennox) det ganske ironisk at mange mennesker som benekter at denne fortellingen har noe med virkeligheten, er ganske så klare til å akseptere uten spørsmål, om vitenskapsfolk påstår at universet må kry av utenomjordisk liv. Og det til tross for at det ikke ennå er oppdaget bevis på dets eksistens. (Oversetteres tilføyelse: Dette gjøres nok for å redusere mulig-het for at jordisk liv skal ha hatt et Guddommelig opphav.)

Det er andre grunner til å være skeptisk til dette mytologisks synet, f.eks. i form av en tro på slanger som guddommelige (oversetters merknad). I følge 1.Mos. uttalte Gud en dom over slangen for det den bidro til. Den første del av dommen er at slangen skulle krype på buken. Hadde den ikke gjort det hittil? Det er interessant å se at vi finner igjen 'den gamle slange' i Bibelens siste bok: hvor dommen går inn i sluttfasen. Det andre punktet er at slangens

Bilde 5 Jesus seiret over makter og myndigheter på korset

avkom skal stå i strid med menneskets avkom. Resten av 1.Mos. er første del av fortellingen om kvinnens avkom. Den fortellingen når sitt klimaks i avkommet Jesus Kristus. NT er ikke skamfull over å si at Kristus ikke bare ble motstått av menneskelig ondskap, men også av et overnaturlig vesen som består av selve fienden.

Riktignok brukes ikke disse ordene om slangen i 1.Mos. 3, men det er ikke vanskelig å se at bak slangen er den ondskapsfulle figuren til djevelen. I sluttfasen av Bibelens fortelling om striden mellom kvinnens og slangens avkom, dukker det også opp et talende dyr, som får sin kraft fra djevelen. Til slutt i den store finalen, blir dette dyret overvunnet av Kristus, seierherren.

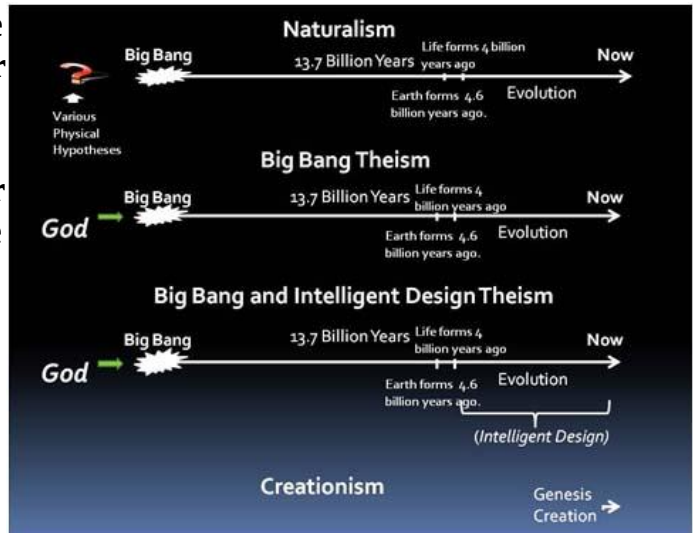
Bilde 6 Kristus som seierherren.

Det som framkommer av syndefallsberetningen er at ondskaperen i universet går forut for menneskets syndefall.

C.S. Lewis skriver slik om det: "Det er umulig på dette stadium ikke å huske en viss hellig historie, som har blitt vidt trodd i kirken, selv om den ikke er tatt med i trosbekjennelsene. Den synes også å ha blitt antydnet i flere ytringer av Paulus og Johannes. Det dreier seg om historien om at mennesket ikke var det første vesen til å gjøre opprør mot Gud, men at et eldre, mektigere vesen for lenge siden ble opprørsk og nå er mørkets fyrste og denne verdens hersker (Joh 16v11: Dommen er at denne verdens fyrste er dømt.). C.S. Lewis fortsetter med å si: "Det synes derfor å være en rimelig formodning at et mektig, skapt vesen allerede hadde arbeidet for det onde .. i det minste på denne jorda. Og at når mennesket falt, var det også fordi noen fristet ham. Om det finnes en slik makt,..., så kan den godt ha korrumpert dyreverdenen (faunaen) før mennesket dukket opp. Det synes i hvert fall klart fra 1.Mos. at i hvert fall deler av dyreverdenen var fordervet moralsk (slangen). Spørsmålet er om det er i denne retning vi må se for å begynne å forstå opphavet til smerte og lidelse som synes å gjennomtrenge faunaen?"

Spørsmålet om menneskets opprinnelse er viktig: 'Er vi skapt i Guds bilde, eller er vi et resultat av mulige tilfeldige materie-permutasjoner, uten noen endelig betydning?' Dette spørsmålet er av vital betydning for vår menneskelige identitet. Det er dermed ikke

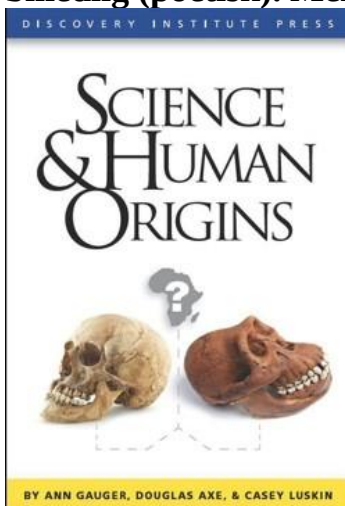
overraskende at intense anstrengelser gjøres for å minimere forskjellen mellom mennesker og dyr, og for den saks skyld mellom mennesker og maskiner. Slike anstrengelser drives av den sekulære overbevisning at naturalismen til slutt vil triumfere over teismen ved sine reduksjonistiske argumenter ved å fjerne de siste levninger av spor etter Gud i hans skapning. I følge naturalistisk syn må mennesket essensielt bli funnet ikke å være annet enn fysikk og kjemi. Det er derfor viktig å slåss mot den naturalismen ved å presentere bibelsk teisme, som et troverdig alternativ. Selv om noe overjordisk synes fjernt for noen, gir det bedre forklaring enn ateistisk reduksjonisme.

Bilde 7 Naturalisme vs. teisme og ID

Veien videre.

Spørsmålet om jordas alder er et spørsmål av nyere dato. Historisk sett hadde vi en parallell i hvorvidt jorda(geosentrisk) eller sola (heliosentrisk) -verdensbilde, sto faste. Her måtte kirken se hvorvidt bibelske beretninger var ment bokstavelig eller billedlig (poetisk). Mens verdensbilde ble brakt fram ved Kopernikus sine

Bilde 8 Boka hevder: Ikke nok tid kun via mutasjoner

beregninger og Galileis kikkert, er det fra geologi og astronomi og kosmologi, vi konfronteres med problematikk om jordas alder. Det er en underliggende faktor at biologisk evolusjonsteori er avhengig av en gammel jord, og at dette er en hovedfaktor i mange menneskers tenkning. (Faktisk viser det seg at den kan ikke bli gammel nok til å innbefatte deres fortellinger -oversetters kommentar). Imidlertid er kosmologiske fakta uavhengig av biologi, og det er dermed mulig å godta dette uten å henfalle til å tro at livet oppsto ved en ikke-styrt materialistisk evolusjonær prosess. Det er uriktig, som noen hevder, at det eneste alternativ til ung-jord kreasjonisme er å akseptere den neo-darwinistiske modellen.

Dette finner en nærmere beskrevet [her](#) og [der](#).

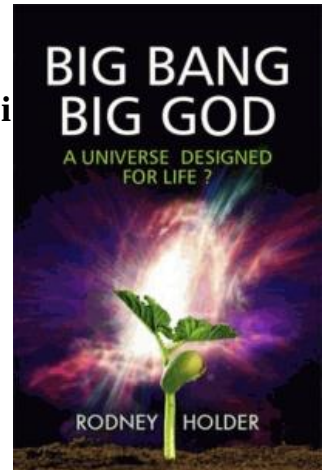
Det er minst to farer vi som kristne må gi akt på: Det første er å knytte vår forklaring av Skriften så tett opp til vitenskapen, at den første faller bort om den siste endrer seg. På den annen side vil det være uklokt å ignorere vitenskap gjennom frykt, og presentere et bilde av verden som beviselig ikke

stemmer. Ingen kristen har noe å frykte fra sann vitenskap. Mange kristne har bidratt og fortsetter å bidra førstehånds bidrag til vitenskapen. Det synes å være fire viktige hensyn å ta i denne aktuelle saken, om jordas alder og menneskets opprinnelse:

i) Nåværende vitenskapelig bevis synes å tyde på en gammel jord. For øyeblikket synes det som at det virker usannsynlig på vitenskapelig grunnlag å holde på en ung jord. ii) Ung-jord kreasjonister kan stå sammen med gammel-jord kreasjonister, for å etablere sine viktigste trosoppfatninger. iii) Selv om

Skriften kan tolkes i retning av en ung jord, så er ikke en slik tolkning nødvendig. iv) Faktumet at vi ikke vet alt.

Ydmykhet vises ofte i de største vitenskapsfolk. Det er også en kristen dyd. Faktorer lik disse tre i forbindelse med problematikken om en 'ung-jord' erstattet med en 'fast-jord', ville ha betydd mye for folk i årene etter Kopernikus og Galileo, og ville gjort dem mer trygge i å formidle den nye fortolkningen, som passet bedre med den økte forståelsen av universet. Det er ingen grunn til at det samme ikke kan skje i våre dager. Det er tross alt ikke så lenge siden vitenskapsfolk måtte overtales til at universet hadde en begynnelse!

Bilde 9 Gud skapte et univers tilpasset liv